

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

Szerkeszti a püspöki hivatal
A szerkesztésért felelős FUTÓ ANDRÁS
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZ.

Megjelenik minden hó 15-én. — Előfizetési ár 1 évre 4 P 80 f.
Postatakarékpénztári csekkszám: 43,916.

Az új egyházi I. tc. 37. §-a szerint ahol több lelkész van, lelkészelnököt választani kell. A lelkészelnöki tisztelet Debrecenben előzőleg már 14 évig Dr. Baltazár Dezső püspök töltötte be. A presbiterium ez évi február hó 23-án tartott ülésében a lelkészelnöki állásra Dr. Baltazár Dezső püspököt választotta meg. A megválasztott lelkészelnököt Dr. Vásáry István főgondnok, azután Uray Sándor üdvözölte. Az üdvözlő beszéde Püspök urunk a következő beszéddel válaszolt.

Méltóságos Főgondnok Úr!
Mélyen tisztelt és szeretett Presbiterium!

A presbiteriumnak lelkészelnökké történt megválasztásomban tükröződő bizalmát, szeretetét, kitüntetését őszinte és hálás szívvel köszönöm. Valamint köszönöm azokat a szép szavakat is, amelyek a fényes debreceni egyház két kiemelkedő férfija ajkán kifejezésre juttatták a presbiterium irántam való bizalmát.

Tizennégy esztendeje teljesítem ezt a szolgálatot és töltöm be ezt a tisztelet. Már tizennégy esztendővel ezelőtt is, amikor elsőben illette homlokomat e koszorú, már akkor is az anyaszentegyház élén állottam, mint közigazgatásban és törvényhozó testületben is első, elnök és vezér. Mindennek ellenére is, amikor a debreceni presbiterium hívó szava felém zengett tizennégy évvel ezelőtt, hogy legyek a presbiterium elnöke, éreztem, hogy az én fejemről még nagyon hiányzott egy felségesen szép korona, amit a debreceni presbiterium lelkészelnökévé történt megválasztásom formájában akkor nyertem el.

Nagyon nehéz idők voltak azok, mindenki emlékszik még rájuk, mert hiszen az üldözéseknek a villámai itt közöttünk, a nagy és hatalmas magyar Genfben, az úgynevezett kálvinista Rómában is mindennapos látogatók kezdtek lenni há-

zainkban és gyüleseinken. Az a megbomlása az elmék egyenes járásának, amelyre a főgondnok úr öméltsága most célzott, habár más minőségben és természetel, már abban az időben is jelentkezett. És én tudtam akkor, hogy soron kívül miért hívtam el. Tudtam, hogy ez a debreceni kálvinista egyház legelső sorban hordozója a magyar kálvinista hagyományoknak. Ez a debreceni gyülekezet, de a debreceni presbiterium első sorban és kiváltságosan letéteményese azoknak az óriási horderejű evangéliumi és nemzeti értékeknek, amely értékek elhomályosodása magyar nemzetünk életerejének és a tiszta keresztyénség életerejének elhomályosulását, vagy végkép való elvesztését jelentené. Nagyon tudtam, hogy a legbüszkébb, történelmileg legfelülbélyegzetebb, de egyszersmind legtámadottabb fellegvárnak állítottam akkor oda védelmezőjéül. Tudtam, hogy nekem ezeket az értékeket az életemnek a kockára tétele és feláldozása árán is meg kell oltalmaznom. Mert különben én, ez a presbiterium és a jelen nemzedék szégyenkezve kellene bujkálnunk az utókor elé és nyomorultul kellene bujkálnunk az Úr Jézus Krisztus és a magyar Génusz ama felhívása elől, hogy adj számot sáfár! Ha mi akkor nem teljesítettük volna teljes mértékben a szolgálatot, akkor már azóta azokat az értékeket az akkor kiáradt gyűlölködésnek és minden gonosz indulatoknak a szele úgy behordta volna homokkal és fővényel, hogy az utánunk következett generációknak verejtékes, véres fáradozásába került volna kiasni onnan.

Hogy ezek a veszélyek más formájukban fennállanak, az sem titok előttem. Hiszen igénytelenségemet olyan magas pozícióra állítottam érde mem nélkül az Isten és olyan lelkekkel szerez nekem a legmagasabb helyekig állandó társalkodást, hogyha van valaki, aki látja valóságban az életet és ismerheti valóságban az embereket, szerénytelenség nélkül mondhatom el, hogy én az az

ember vagyok, annyival is inkább, mert a legkisebbnek, legelnyomottabb testvéremnek is ugyanazt az emberi tekintélyt tulajdonítom (zajos taps), mint azoknak, akik világ szerint legmagasabb helyeken tündökölnék.

Programot adjak? Fogadalmat tegyek? Talán szóbeszédet szaporítsak? Hiszen ha az eddigi életem cselekedeteivel, történeteivel, küzdelmeivel és sok szenvedéseivel nem tenne mellettem bizonyoságot és helyettem nem beszélne, akkor ha az angyalok nyelvén szólalnék is meg, az én bizonyoságtételem igazán gyenge lenne és csak zengő érc és pengő cimbalom.

Én nagyon jól tudom, hogy ezeknek a bizonyoságoknak láttán és azok értékelése mellett méltóztattak most továbbra is kezemben meghagyni a vezéri pálcát. Ezt a pálcát nem hivalkodás jelvényeként használom és nem uralkodás jeléül — bár fejedelmnek találok ezt a pozíciót, — hanem használni fogom szolgálatban szolgálati eszközül a köz javára ezután is, odaadván és odaszánván magamat szeretet munkájában az egész gyülekezetnek, az egész magyar kálvinista egyháznak és amely ettől soha el nem választható, az egész tiszta szín magyar nemzetnek. (Viharos taps.)

Ha most már életemnek alkonyán bizonyos árnyak és kételyek merülhetnének is fel előttem abban a tekintetben, hogy erőim fogyatékosága a feladat betöltésére nem lesz elég, ránézek az én szeretettel telített és velem együtt kölcsönös szeretet felséges családi életet élő testvéreimre: elnöktársam ömértóságára és lelkésztársaimra, a főjegyző úrra, minden egyes tagjára személyválogatás nélkül a presbiteriumnak és az egész fényes egyházra és gyülekezetre és ha ezután még Istenhez ragaszkodó alázatos hitem szemeit Ő reá, a Felsőre, a Mindenhatóra, az olyan kegyelműre irányítom, akinek kegyelme mindenre elég, nyugodtan foglalom el az elnöki széket.

Nehéz lesz összeállítani a választói névjegyzéket.

Az új egyházi törvények életbeléptetésénél legtöbb baj a választói névjegyzék körül lesz. Kis egyházakban is sok gondot fog ez okozni a lelkipásztoroknak, ám minél nagyobb az egyházköziség, annál nehezebb lesz a törvény végrehajtása. A legnagyobb egyházakban, főleg Budapesten és Debrecenben pedig, egyáltalán nem lehet jól végrehajtani.

Ez okból voltam bátor indítványozni az egyházkerületi közgyűlésen, hogy a jelenlegi választói névjegyzék maradjon érvényben a f. 1934. év végéig. Nyilván ez okból fogadta el a közgyűlés az indít-

ványt. Most már őszig lesz idő rá, hogy minden kérdést megvitassunk és minden előkészületet megtegyünk.

Sok nehéz kérdés bukkan elénk, ha figyelmesen áttanulmányozzuk az új egyh. I. tc. idevonatkozó 29. és 30. §-ait, de most csupán a legnehezebbel foglalkozhatunk, a 29. § 4. pontjában foglalt intézkedéssel.

A 29. § 4. pontja szerint a választói névjegyzékbe való felvételre jogosult egyháztagok két csoportba oszthatnak: úgymint *I. lesznek régi jogosak, kiket hivatalból be kell írni a névjegyzékbe és II. lesznek új jogosak, akik csupán saját kérelmükre vehetők fel.*

I. Minden további nélkül fel kell venni a névjegyzékbe, aki „e törvény életbelépése előtt valamelyik egyházköziség választói névjegyzékébe fel volt véve”, természetesen akkor, ha egyébként megfelel a feltételeknek. (Adófizetés stb.)

Mindenek előtt eldöntendő kérdés, hogy mit jelent a törvény e kitétele: „e törvény életbelépése előtt” fel volt véve?

Grammatikai magyarázat szerint bármikor, habár évekkkel ezelőtt volt is felvéve. P. o. ha egy budapesti lakos ezelőtt tíz évvel Kabán egyházi választó volt, de azóta az adó meg nem fizetése miatt állandóan kimaradt, ezt is fel kell most venni, ha egyébként a törvény feltételeinek jelenleg megfelel, adóját befizette stb.

Azonban a törvénynek olyan logikai magyarázata is lehetséges, hogy csak annak az egyháztagnak van meg ez a „régijoga”, aki a törvény életbeléptekor érvényes, tehát az 1934. évi névjegyzékbe bármely egyházköziségben fel volt véve.

Egyenesen megdöbbentő, hogy a törvény ezt a kérdést nyitvahagyja. Mert a nyilvántartás szempontjából a kétféle magyarázat közt óriási különbség van.

Ha a törvény életbelépte előtt bármely időt, tehát akár 30—40 évet is figyelembe kellene venni, megoldhatlanná válik a probléma ott, ahol ezekre megy a választók száma, mint p. o. Budapesten, vagy Debrecenben.

A törvényhozó legfőbb hibája abban áll, hogy ez intézkedés megtételekor figyelmen kívül hagyta, hogy az egyházi választói névjegyzék nem állandó jellegű, hanem folyton variál az adó be nem fizetése miatt. Egy egyháztag egyik évben befizette adóját, benne van a névjegyzékben, azután két évig nem fizet, tehát kimarad, majd megint teljesíti kötelességét és a névjegyzékbe ismét visszakerül. Sok évre visszamenőleg hogyan lehet azt nyilvántartani, hogy valamikor ki volt bent a névjegyzékben? Hát még a nagy városokban gyakori állandó költözködés? Van olyan egyháztag, ki egy esztendő alatt végiglakja Budapest minden egyházköziségét, vagy Debrecen minden egyházrészét. Az adó be nem fizetése és az állandó költözködés miatt lehetetlenség ezekről a „régijogosokról” pontos és megbízható kimutatást készíteni és főleg ezt a kimutatást állandóan helyesen használni is.

Vegyünk egy példát. Budapesten az elmúlt évek alatt 5—6 egyházköziségben lakott egy egyháztag. Adóját az egyik évben befizette, a másik évben nem. Néha választó volt, néha nem. Ha majd tíz év múlva a névjegyzék készítésekor szóba jön a neve, hogy

lehet megállapítani, hogy az illető régi jogos-e, vagy nem? Ne is beszéljünk a névazonosságokról, sem a hiányos összeírásokról.

Mi tehát a teendő? Először is meg kellene állapítani, hogy a régi jogosság szempontjából csupán a jelenlegi 1934. évi névjegyzék irányadó. Igen ám, de ez éppen a legrosszabb névjegyzék, mert most fizették be az adójukat legkevesebben.

Ha megállapítatik, hogy mennyi idő vendő alapul, akkor katasztert kellene készíteni az összes „régijogosok”-ról. Nagy városokban, mint Budapesten és Debrecenben közös katasztert az egész város, vagy városi egyházmegye területéről. Budapesten ezt a katasztert másolatban minden egyes egyházközség rendelkezésére kellene bocsátani és az egyházközségek kötelesek lennének ezt még 30 év múlva is, minden évben a névjegyzék összeállításánál tanulmányozni, hogy a „régijogosok”-ból ki lakik még ott, ki fizette be az adót stb.

Ennek a kimutatásnak nagy munkával, rengeteg bajlódással, sok költséggel való elkészítése még lehetséges, ámde annak évről-évre való helyes használata egyenesen a lehetetlenséggel határos.

Még csak megközelítően sem lehet majd pontos választói névjegyzékeket készíteni.

A nagy nehézségek elő fognak állani a kisebb egyházközségekben is. Az egyházak nem fognak köszönő feliratot intézni ezért a rendelkezésért a Zsinathoz.

II. De nem az előbbi I. pont alatt felemlített intézkedés lesz a főbaj. Még nehezebb lesz a helyzet a választók másik csoportjánál: az „új jogosoknál”. Erről majd legközelebb írunk.

Dr. Juhász Nagy Sándor.

(Folyt. köv.)

Új törvénykönyv ötven évvel ezelőtt és most.

Nem tudom, másoknak is feltűnt-e, hogy Magyarország kormányzója által, az elmúlt év október 31-én szentesített és 1934. január 1-én — nagy részben — elvileg életbeléptetett új egyházi törvényeket az egyházi lapokban jelentkező közvélemény részéről szokatlan közöny és hallgatásba burkolódzó óvatosság fogadta. Vannak pontjai, melyeket gyakorlatilag vonakodnak megvalósítani és nem tartanak többnek írott malasztáknak.

Igen sok és nagyjelentőségű újítás van a törvénykönyvben és ezeken már nyilvánosan vitatkozni kellene, mielőtt az egyházmegyék és kerületek szabályrendeleteiket, a végrehajtásukra nézve, megalkotnák.

A magyarországi reformátusság 1883 előtt egy századig várakozott arra, hogy államfő által szentesített törvénye legyen. Mikor végre a nevezetes debreceni zsinat megalkotta és életbelépett, szinte minden számban foglalkoztak vele az egyházi lapok. Itt van előttem egyik lap 1883.-i évfolyama. Mennyi cikk a domesticaról (egyházi közalap), az egyházak osztályozásáról és a lelkészek minősítéséről, az iskola ügyéről!...

Most alig olvasunk valamit az új törvény intéz-

kedéseiről, pedig nagyszerű témáknak kínálkoznak a mammuth-gyülekezeteknek kisebb és csodálatosan, de természetesen életképebb egyházakra tagolása vagy egyházzrészekké alakítása. Ezzel kapcsolatban új állások szervezése, illetve a már meglévő vallás-oktató lelkészi állások átminősítése gyülekezeti ügynevezett lelképásztori állásokká. (Mintha bizony amúgyis nem azok volnának!) Továbbá az ilyen helyeken szolgáló régebbi parókhosok díjlevelének megóvása vagy átalakítása stb.

Ezelőtt 50 évvel alighogy kézhezkapták az új törvényeket, már is készültek az észrevett hibák, hiányok áthidalására s majdan kiigazítására, pótlására. Pl. a lelkészek minősítésére nézve azonnal megmondták, hogy lelkészek között olyan különbségeket, osztályozásokat tenni nem helyes. Meg is szünt. (De magukat másoknál különbeknek tartók ma is vannak.)

Most olyan új pontok is vannak, mint pl. a lelkészek és tanítók egyházi érdekből való kicserélése és egészen külön törvény a belmisszióról...

De mindenkit elfoglalja maga gondja, baja, hivatala, gazdálkodása, családja vagy szórakozása. A dolgok és az ügyek pedig mennek jórészt maguktól vagy itt-ott guerilla harcokat folytatnak a magasabb szempontokért, kitéve annak a meggyanusításnak, hogy egyéni érdekek vezetnek, ha az új törvény üdvös intézkedéseinek életbeléptetését és tényleges alkalmazását sürgetik. (Pedig annyi a bajuk, hogy látják a romlást és a fenyegető veszélyeket!)

Ha az apró frontokon — az egyes egyházakban — elveszítjük a harcot (intelligenciánkat a hitetlenség, köznépiünket a secták fenyegetik), felgöngyölítenek minket az egész arcvonalon. Megérdemeljük. És akkor mit érünk az új törvényekkel, melyeket nem tudtunk új lélekkel megtölteni?...

Kósa Béla.

Az álmosdi Bocskay-csata s a Bocskay városok.

(Folytatás és vége.)

Január 4-én reggel 1/8 órakor már útrakeltünk s a tegnap nagy eredményén való elmélyüléssel, szárnyalt autónk Nyíregyháza felé a hajdú hősök ősi fészke, vármegyéje székvárosába. A nagykállói járás főszolgabírája és dr. Nánássy Andor vezetésével tisztelegettünk Virányi alispán úrnál és kértük e nemes vármegye támogatását is; csekélységem tárta az alispán úr elé misszióink ügyét, a gazdag lélek, a megértő szív, magasröptű válaszában biztosította akciónk számára a vármegye hozzájárulását.

Már 9 órakor a hajdúdorogi községi főjegyző úr ajtóján kopogtattunk. Kissé megtorpant a lelkünk, amidőn e túlnyomó részben gör. kath. lakosság elzárkózottságát, hagyományainktól való idegenkedését tárta elénk a főjegyző úr. Itt nem voltak kíváncsiak reánk, bár látogatásunkról a g. kath. egyház elnökségét is értesítettük, kérve támogatásukat; sőt tiszteletadásunk végett lakásán is felkerestük a főtisztelendő urat. Hiába, elutazott előlünk. A főjegyző úr megértő lelke mindezek mellett is 100 P-t biztosított céljaink munkálására.

Kissé peszimiztikus elfogódottsággal néztünk elébe útunk következő állomásának: Hajdúnánásnak. Dr. Pénzes Mihály polgármester úr meleg baráti kézszeritása és fogadása, megnyerő egyénisége azonban csakhamar visszaadta lelkesedésünk s bizakodásunkat. E városban való időzésünk is mély nyomot hagyó, feledhetetlenül kedves volt. A városi közgyűlés terme teljesen megtöltve a reánk várókkal. A polgármester úr szívből fakadó üdvözlése, a szemekben parázsló tűz, a meleg érdeklődés, lángragyújtotta újra hitünket, bizottsági elnökünk: vitéz Miskolczy Hugó köszöntötte a megjelenteket; majd én szóltam, reámutatva a nagy feladatra, melynek munkálása végett megjelentünk.

A kirobbant megértés 300 P-vel adta meg választást kérőszavunkra. Délben Nagy Imre lelkész társunk magyaros vendégszeretettel, ebédrel látott el bennünket s mi a kedves körökben eltöltött boldog óra után, testben-lélekben meggazdagodva, jó reménységgel indultunk útunk utolsó állomása: Hajdúböszörmény felé.

Reményeink valóra is váltak, meleg testvéri köszöntéssel vártak már reánk e nemes város vezetőurai, élükön a beteg polgármestert helyettesítő főjegyzővel s dr. Uzonyi Barna képviselő, református egyházi főgondnokkal.

Bensőséges, megragadó volt itt is a lelkek találkozására, a szívek összedobbanása s e legnépesebb hajdúváros 500 (ötszáz) P-vel rötta le háláját és kegyeletét a nagy fejedelem s a hős hajdúk iránt.

A hajdúvárosok népe izzó fajszeretete, kegyelete és gazdag áldozása túlsegített vállalkozásunk és magasztos feladatunk nehézségein, ez a nép, a ma megpróbáltatásaiban is a régiek szívével érez és cselekszik. A nagy Bocskay István ajándékozta földeket tovább szántogatja a hajdúunokák ekéje s hiszem, e drága rögök alatt, köztük járásunkban megdobbantak a porladó szívek is s az ő lelkük tüze gyult lángra és indított áldozásra.

Bocskay hadinépe! Aludd tovább boldog álmaid, véreid szerzett rögöd, ősi kardod, áldozatos erényed s megnem törő hittel várja, hogy rivalgjon újra a harci kürt, perdüljön a rohamot verő ősi dob, ma szívének áldozatával, holnap ha kell: véreivel és életével bizonyítja be, hogy mindörökké Bocskay népe s hajdú marad.

A kétnapi túra nem volt fárasztó, nem volt teher, hanem a lélek meggazdagodása, reménységű látása, éjszaka mulása, életszendülések ígérete, valóságok-valósága, az elpusztíthatatlan magyar őserő és akarás bizonyosságtevésének áldott újjászüli ünnepe.

Január 17-én Kismarja s Nagykereki községeket látogatta meg az előkészítőbizottság képviselőjében vitéz dr. Miskolczy Hugó és csekélységem. Kismarja a Bocskay emlékekben leggazdagabb bihari község, a legtöbbet is köszönhet a nagy Bocskay Istvánnak, híven is őrzi e nép a nagy fejedelem kegyeletét, hatalmas anyaga van a községi levéltárnak, a Bocskay korra vonatkozólag, melyet ismételtén átkutatott Fraknóy Vilmos is. Ez anyagban sok meglepő adat található; kétségtelen történelmi bizonyítéka van e levéltárnak Bocskay születésére vonatkozólag is, melyszerint a fejedelem nem Kolozsváron, hanem Kismarján született. Szülei is a református templomalatti kriptában vannak eltemetve.

A Bocskay-család sok kegyével halmozta el a község lakóit, már 1579-ben felmentik a jobbágyi adó alól és nemesi rangra emelik a város lakóit, felruházván pallos joggal is. 1604 tavaszán, amidőn megtagadta Bocskay Belgiojzó 20 ezer forint kölcsönének megadását, a császári zsoldosok körülzárták a kereki várban levő fejedelmet, aki a túlerővel szemben nem tudta volna a várat megvédeni. Egy önfeláldozó hajdú kiszökött a várgyűrűn, éjnek idején fellármázta Kismarja hű lakosságát, akik kardra kapva, még az éj folyamán lekasabolták a támadó császáriakat s megmentették földesurukat. Kismarja hűségét fejedelmi módon meg is jutalmazta Bocskay, 1606 szept. 22-én Kassán kiállított szabaddalmi levelében 1200 kath. hold prima földdel ajándékozta meg a várost, mely csonkítatlanul ma is tulajdona.

Oly sok emléket őrzi e város a diadalmas múltját, a piactéren ott áll a fejedelem hatalmas mellszobrára, a község háza tanácsterme falán ott függenek a nagy fejedelem és hűséges felesége több százéves portréi.

Ebbe a magasztos milliőbe könnyű volt a bizottság munkája. László László községi főjegyző, ki rövid működése alatt is reátermettőségének és kiválóságának oly sok értékes tanujelét szolgáltatott, egybehívta a történelmi levegőt árasztó tanácsterembe a község vezetőembereit. Ez a nép még mindig önálló típust képvisel, hatalmas szál emberek, arcuk nemes vonásai, őrzik az évszázados kultúráltság és öntudat jeleit, nagy hajusszával, értelmes tekintetével, kitűnik közülök is Sz. Kiss István presbiter, községi előjáró, a szövetkezetek vezetőembere; déleceg alakjával megragadja a figyelmet a 25 év óta bírói tisztséget betöltő S. Sajó Imre, a Fogyasztási Szövetkezet elnöke Nagy Károly, oly felemelő rajtok feledni tekintetünk.

Miskolczy Hugó bizottsági elnök üdvözlö a megjelenteket, majd én ismertetem feladatunkat. Ebben az ilhettett környezetben könnyű volt a bizonyosságtevés, a szemekben parázsló tűz, az arcokon rózsázó megindultság, magávalragadott, az eredmény 200 P községi hozzájárulás, míg a két szövetkezet vezetősége 50—50 P-t ajánlott fel az emlékmű céljaira.

Kathó István, e nemes község református lelkésze szölt még a gazdag múlt emlékeiről, kiváló szónoki készségével tovább ragadva a lelkeket.

Feledhetetlen és megragadó momentum volt, ami ezek után következett, a kismarjai, 53 éves multra visszatekintő közművelődési egyesület elnöke: Tóth Gábor emelkedett szólásra, felajánlván az anyagiakban szűkös kör részéről is 25 P-t a nemes célra.

A kismarjai ünnepség után szánon ment át a bizottság Nagykerekiben; már jóval távolról, feltűnt a hatalmas Bocskay-vár, melynek körbástyái ma is tühretően jó állapotban vannak, maga a vár is komoran állja az idők verését, hirdetve a pár kilométerrel tovább, már megszállt területen lakó véreinknek, ne csüggedjete! Meg nem törjete!

Hatalmas nagy tömeg várta itt is az érkező bizottságot. Böszörményi Jenő községi főjegyző és Hegedűs Kálmán református lelkész nagy agilitással készítettek elő a fogadtatást s az ünnepséget, mely megindulással hallgatta a résztvevő sokaság előadásomat s úgy a község, mint a két helyi szövet-

kezet nagy megértéssel 150 P-vel jöttek segítségünkre.

Nagykerekiből Kismarjára tértünk vissza, hol Kathó István vendégszerető házában kaptunk pompás ebédet.

Nagy idők, reménységben meg nem fáradó unokák élnek e két községben is, akik a régi erények gazdag örökösei ma is, kikkel találkozni boldogító élmény és felüdülés.

*

Sok tusakodás után határoztam el magam az álmosdi diadalmas csata megörökítését munkáló mozgalmunk megindítására. Éreztem a súlyos nehézségeket, a ma nyomorúságának mindent sorvasztó átkát. Istennek hála, már is gazdagon gyümölcsözővé lett gyenge akarásunk s ha nagyméltóságú Püspök urunk körlevelére elküldik filléreiket gyülekezeteink és iskoláink, ha lelkes- és tanítótestvéreim csak egy kicsit is akarják, 1934 okt. 15-én állani fog hálánk adójaként a Bocskay-hajdúk annyi áldást hozó csatája emlékére szoborművünk: a testté vált akarás és kegyelet.

Almosd, 1934 jan. 22.

Székelyhidú Béla,

ref. esperes, a Bocskay-emlékmű előkészítő bizottság ü. e.

(Folyt. köv.)

„Zsoltáraink ritmusa.“

Szabó Gyulának a fenti cím alatt megjelent cikkével nem *vitába szállani* óhajtok, de éppen egyházi zeneügyünk érdekében kötelességem a figyelmet felhívni a cikk alapvető tévedéseire, hamis megállapításaira már csak azért is, mivel szerény személyemet is bizonyos animóztatással vonja bele fejtegetéseibe. Pontokba foglalom mondanivalóimat.

a) A *Protestáns Szemle* anketáján Lajtha László vetette fel az összehívandó zenei bizottság gondolatát, de nem azért, hogy ez „zsoltáraink ritmusát vegye alapos reform alá“, mert ez nem is lehetne az ő feladata, hanem tisztán *elvi* kérdések megvitatására, amelyekkel szemben úgyszólván teljes egyházunkban a tájékozatlanság. A jövő mutatná meg, mik lehetnének ennek a *gyakorlati* eredményei.

b) Szabó Gy. ezt írja: „Az is megfajthetetlen rébusz előttem, hogy Árokháty Béla... , aki korábban (?) ..dicsimnuszt zeng a kiegyenlített zoltárritmusról... , — most a Zsinatnak ezt a „legfelségesebb“ stílust törvényesítő rendelkezését *zenei analfabétizmusnak* minősíti.“

A tény ez: „zenei analfabétizmusnak“ nem most és nem a Zsinat „rendelkezését“ minősítettem, hanem ugyanakkor, amikor még a kiegyenlített zoltárritmus mellett nyilatkoztam, a zenei bizottságról állapítottam meg, hogy a Zsinat által elrendelt kiegyenlített korálok *analfabéta módra* óhajta az új Énekeskönyvben közölni. Ennek már körülbelül 16 esztendeje. Alig egy évvel később (1919.) már koráljaink ősi zenei formájának a kívánatos ritmikus szépségeit hangoztattam és külföldi tanulmányaim nyomán áttanulmányozása és külföldi tanulmányaim nyomán előadásaimban, cikkeimben állandóan hangsúlyozom, hogy mind a genfi ősi zoltárok, mint az ő-

eredeti magyar dallamok életteljességüket, üde szépségüket, kifejező lendületüket veszítették el a kiegyenlített formában és ez nem jelent egyebet, mint a magyar református énekköltészet és a genfi zoltároskönyv szent értékeinek a könnyelmű eltékozlását. Hogy tehát 16 év előtti álláspontomat megváltoztattam, azt örömmel ismerem el. *Makacs* embernek nevezzük azt, aki csupán következetességből kitar a rossz mellett, mikor a jót már megismerte. Hála Istennek, hogy nálam ez a pálfordulás már 16 évvel ezelőtt bekövetkezett! Ezt csak *tárgyi argumentumok hiányában* lehet újra meg újra emlegetni...

c) A cikk ezt is írja: „A reformot sürgető vitakozó felek — legfőképpen Árokháty Béla — azzal indokolják a genfi ritmus egyedül üdvözítő voltát, hogy — állításuk szerint — a külföldi egyházak mind az „eredeti“ genfi ritmusban éneklék a zoltárokat.“

E sorok éppen az igazságot ferditik el. Én ugyanis efféle indokolást seholyan irtam le. Ellenben *Hodossy Béla* menti a jelenlegi éneklésünket a külföldi példával, így: „Ha a külföldön s éppen a franciáknál és Genfben is megfelel az a kiegyenlített ritmus (plain chant), melyen mi is énekelünk s ha ott indokolt és nem helytelen az eredeti ritmustól való eltérés: még inkább indokolt s még kevésbé helyteleníthető ez nálunk“ (Prot. Szemle, XLI. 532.). Én pedig „Hodossyval szemben állítom, hogy ma már mindenütt, ahol egyházi zenekultúra van, indokolatlanul és helytelennel tartják az eredeti ritmustól való eltérést.“ Sőt, hozzáteszem a külföldi példát hangoztató Hodossyval szemben: „De ha nem így volna, akkor is helytelenítenünk kellene“ a külföldnek a rossz példaadását (Pr. Szemle, XLI. 641.). Míg tehát Hodossy a rosszat a külfölddel menti, én a jót, a helyeset még a külföld ellenére is követendőnek tartom. Ez az igazság.

d) A következő állítás is hamis félrevezető: „A skótok már nem éneklék a zoltárokat. A „Books of Psalms“ (Edinburgh) és az újabb „The Church Hymnary“ című könyvekben sok ének van... , de zoltárdallamot még 15-öt sem találunk bennük.“

Ezzel szemben az igazság ez:

I. A skótok a világ *legzoltárosabb* népe. Nincsen istentiszteletük, amelyen zoltárokat ne énekelnének. Feltételezem tehát, hogy Szabó Gy. azt akarta mondani, hogy a skótok a *mi* zoltárainkat = a *genfi* zoltárokat nem éneklék *ma* már. De kérdem: hát mikor énekeltek??...

II. Arra is kíváncsi volnék, hogy miféle skót református egyháznak lehet a hivatalos énekeskönyve a „Books of Psalms“? Én két évig voltam kántoruk, bejártam gyülekezeteiket, ismerem énekeiket, de az *Anthem*-könyveken kívül csak a következőkről tudok: az általánosan használt *The Psalter in Metre* és *The Church Hymnary* s a néhol használatos *The Scottish Prose Psalter*.

e) A zenei szemelvényeket sorba kell vennem.

I. A 2. számú dallamidézet azt mutatja, hogy valaha a skótok is énekeltek a XLII. zoltárunkat kiegyenlítve. De Énekeskönyveik legújabb kiadásában (1927.) a 359. szám alatt már a genfi ritmikus formájában találjuk ezt az éneket is.

II. A XIX. század zenei destrukciója érintette a franciákat is s ennek szomorú emléke a *Livre d'Orgue*. Tény azonban, hogy ez orgonakönyv ellenére mind a franciák, mind a genfiéket *ritmikus* formában éne-

keltek mindig. Ezt nemcsak én állapíthattam meg személyes tapasztalataim alapján, hanem az 1909. évi Kálvin-ünnepségek magyar résztvevői is, akik feljegyezték, hogy a Szent Péter templomban „a közönség zsolttáreneke következett, oly ritmikusan, hogy alig győztünk betelni a szépségével” (Kálvin Jubileumi Emlékkönyv, 1910., 19. oldal). Hogy néhány zsolttár éneklésében vannak bizonyos eltérések az ősi genfi formától, az a dolog lényegén nem változtat, a variáns sem kiegyenlített forma, csak éppen a világi modern zene és a szövegromlás hatása módosított a ritmikus képleteken, de éppen ezért szólaltak fel már többen az ősi genfi énekek restaurációja érdekében s látják válságosnak az egyházi zene jelenét (V. ö.: Ch. Schneider: La restauration du Psauter huguenot d'après les sources de 1562 et de 1565. és u. e. szerzőtől: La crise de la musique culturelle dans les Eglises réformées).

III. Em. Schild Chorabuchjának a kottáiban csak az nem veszi észre a tökéletes ritmikai meg egyezést az eredeti genfi forrással, aki nem tud kottát olvasni. A kettő közt különbség u. i. nincsen, csak éppen a régi brevis és semibrevis jegyeket írta át a szerző a mai hangjegyekkel és tudományosan megállapítja az ütemvonalak helyét, amik a XVI. században nem voltak általános használatban még.

IV. A XLII. zsolttárnak Bach-nál talált alakjaira nézve pedig tudnunk kell, hogy Ludw. Erk gyűjteménye ezeket Bachnak azokból a kántátáiból közli (39. és 194.) számú nagy kántáták), amelyeket Bach énekkarokra és zenekarokra, tehát nem közönséges gyülekezeti énekléshez írt. A kántátákban Bach a korálokot sokszor a művészi célnak és nem a gyülekezeti éneklésnek megfelelően teljesen szabadon dolgozza fel, így ezek a mi szempontunkból egyáltalában nem jöhetnek számításba.

Ezek szerint tehát: *egyelleneg példa sem bizonyítja azt, amit a cikkíró állít.* Egyik sem cáfolja meg, hogy a külföldi reformátusok ritmikus élettelséggel éneklék a zsolttárokat. Egyik példával sem mentegethetjük a mi kifejezéstelen, ritmustalan éneklésünket.

f) Hogy „miért kell éppen nekünk Szenczi Molnár zengzetesen magyar verseit... idegen genfi ritmusban énekelni?” Erre elég lenne azt felelnem, hogy gyülekezeteink mai „magyar” éneklésmódjánál ma már csak Nyugatnémetországban énekelnek — még „magyarosabban”, tudniillik ott éneklék a cantust — még plamusbabban, mint nálunk... De hozzáteszem, hogy azért is, mert a genfi zsolttároknak az eredeti ritmusban van meg a zenei lényegük, így igazak, mert Szenci Molnár is így kottázta le őket (az ő zengzetes magyar verseihez. Ő pedig képzelt zenész volt és volt olyan magyar, mint bármelyikünk! Ő aligha számított arra, hogy zsolttáiraiban a késői halás utókor „tánc- és indulóritmust” fog érezni (Debr. Prot. Lap, 1933. 236. o.), — csúf vád ez nemcsak őellene, hanem Kálvin ellen is, aki a genfi korálokot ősi ritmikus formájukban tartotta legalkalmasabbnak a templomi éneklés számára. Ő nagy, buzgó szeretettel gondoskodott ezek szövegéről, zenéjéről egyaránt. Jogunk van mást énekelni, de rút hálátlanság ezt a kálvini szent örökséget megcsúfolni.

g) Hogy pedig az ősi hűség elve alapján — mint azt Szabó Gyula írja — istentiszteleteinket is refor-

málni kellene, mert „azok sem kálvini alapon alakultak ki nálunk”, erre azt felelem, hogy ez az érvelés aligha ér valamit a cikkírónak, mert bizony: ha istentiszteleti rendünk Kálvin evangéliumi elveitől ellért volna, akkor — igenis! — annak a reformját is kötelességünk lenne követelni!

h) Aktuálisá ezt a témát nálunk most nem a külföld „divatja” tette, mint a cikk mondja, hanem a szerencsétlen Kántorkönyv sajnálatos kudarca, amelyet Énekeskönyvünk zeneietlen anyagával próbáltunk mentegetni, de legfőbbképpen Szenczi Molnár Albert halálának 300. fordulóéve. Hogy „magyar zeneiségünknek” (!) mi felel meg jobban: az élettelses ritmusú genfi zsolttárok eredeti, Kálvintól jövőhagyott dallama, vagy pedig azok lerongyolódott, kifosztott és meghamisított torzformája, azt csak azok dönthetik el, akik érznek felelősséget az evangéliumi keresztyénség kultúrértékéiért.

Egy azonban bizonyos: Szenczi Molnár Albert, a nagy magyar zsolttárfordító poéta iránti háláját a magyar református egyház csak az ő méltó megbecsülésével róhatná le.

Arokháty Béla.¹

Hírek az egyházmegyéből

BEREGI EGYHÁZMEGYE.

A beregi református egyházmegye folyó hó 28-án tartja tavaszi közgyűlését Vásárosnaményban.

A vásárosnaményi református egyház Orgonálapja javára a helybeli Református Nőegylet 150 pengőt, a helybeli Református Énekkar pedig két külön összegben összesen 300 pengőt adományozott. Az egyház vezetőségének megvan a jó reménye, hogy az ősz folyamán orgonával szerelheti fel a renoválásra és kibővítésre szoruló templomot.

A Vásárosnaményi Református Nőegylet igen szépen sikerült szeretetvendégséget rendezett márc. 4-én este a volt „Korona”-vendéglő nagytermében. Rác Jenő gergelyi lelkipásztor rövid imádsága és bibliamagyarázata után Oláh Sándor tiszaszalkai állami tanító adta elő a „Cremonai hegedűs” című opera hegedű-szólóját, melyet harmoniumon Gáll János ig. tanító kísért. Gáll Jánosné ismertette az egyesület ezévi munkásságát, melyből nyilvánvaló lett, hogy 80 gyermek részben, vagy egészben való felruházásán kívül még mennyi könnyet törölt le és mennyi sebet gyógyított ez a csendben, de nagy buzgósággal működő egyesület. Gáll János ig. tanító, református kántor, a nőkről beszélt a nőknek. Őz. dr. Vajas Sándorné megható erővel szavalta el Muraközy Gyula: „A nő” című költeményét. Ugyancsak nagy hatást ért el Bencze Ilonka leányegyesületi tag is kitűnő szavalatával. Két alkalmi énekszámmal szerepelt a műsoron a helybeli Iparos Dalkör, melyet Kelemen Gyula helybeli lelkipásztor

¹ Közölt cikkel ellentétes felfogású másik közlemény érkezett még Szerkesztőséghez. Ezt most helyszükségből nem tehetjük közé, ellenben a jövő számban úgy közöljük, hogy vele a vitát le is zárjuk, legfeljebb talán az eredmények összegezése céljából térünk meg majd a vitára vissza. Szerkesztőség.

vezényelt. A gazdag műsort közének és *iff. Rác Jenő* segédlelkész imádsága zárta be. A szeretetvendégségen 260-an vettek részt s így a 20 filléres tea-jegyekből 52 pengő folyt be, mely szintén jótékony célra fordították. A társadalom minden rétege képviselve volt. A háziasszonyi teendőket a Nőegylet választmányi tagjai látták el nagy figyelemmel és szeretettel.

BIHAR-ÉRMELLÉKI EGYHÁZMEGYE.

Vánasod és Biharkeresztes egyházaink kedves műsoros estéket rendeztek a Szeretetszövetség javára. Mindkét helyen ünnepi beszédet mondott az egyházmegye esperese; közreműködtek a helybeli lelkészek, tanítók, az ifjúsági és leányegyesületek tagjai. Mindkét helyen díszes közönség gyűlt egybe. Biharkeresztesen megnyugtató és boldogító volt ott látni a megjelentek között Bakacs Iván róm. kath. plébánost s a járás kiváló, r. kath. vallású főszolgabíróját. Az erkölcsileg és anyagilag teljes sikerrel járó ünnepség 41 P 50 fill. és 80 P, összesen 121 pengő 50 fillért hozott a Szeretetszövetség támogatására.

Csorba Júlia szeretetszövetségi gyűjtőnő okl. tanítónő buzgón tevékenykedik az egyházmegyében. Első állomása Álmosd volt, ahol is 61 pengő 38 fillér volt a másfél napi gyűjtés eredménye. További útjában az esperes utasítása és ajánló soraival felkeresi az egyházmegye gyülekezeteit.

Az ORJÓ temetkezési fiókok megalakítását Mile Ferenc ny. tanító szép sikerrel végzi az egyházmegye gyülekezeteiben. A hívek nyomorúságos állapotuk dacára is nagy megértéssel karolják fel e szociális és szükséges intézményt.

Az egyházmegye rendes évi közgyűlését 1934 április 5-én tartja Debrecenben, a református egyház tanácstermében, míg április 4-én az egyházmegyei lelkészegyesület tartja értekezletét. Mindkét gyűlés reggel 1/2 9 órakor veszi kezdetét.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

A debreceni református egyházmegye április hó elején ülésezik.

A debreceni református egyházmegye Dr. Thury Lászlót ügyészévé s vitéz Nadányi János berettyóújfalui főszolgabírót világi jegyzőjévé választotta.

F. Varga Lajos esperes, mint egyházkerületi megbízott, a Dóczi leánynevelő-intézet tanítóképző-intézetében a szokásos évi szemlét március 1—6. napjain tartotta meg.

Dr. Pacz Sándor berettyóújfalui volt polgári iskolai igazgatónak nyugalomba vonulása után a közoktatás terén hosszú időn át kifejtett buzgó és eredményes munkásságáért a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr elismerését fejezte ki.

Derecskei főgondnok és gondnok-választás. A derecskei egyházban megtartott választás alkalmával főgondnokká választott 3 évre dr. Mariay Barna járási főszolgabíró, gondnok lett három évre vitéz Pozsgai Károly.

„Egyházunk kárára reverzális nem köttetett.” A derecskei egyház 1933. évi népmozgalmi adatai között olvassuk ezt a sokat jelentő híradást. De megtudjuk azt is, hogy a vegyesvallású párok közül 75% kötött a református egyház javára egyezséget szüle-

tendő gyermekei vallását illetőleg. A 8325 lelket számláló gyülekezetben az elmúlt évben 7237-en vettek úrvacsorát, karácsonykor 1453-an éltek úrvacsorával.

KÖZÉPSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Az egyházmegyei tavaszi közgyűlés április 5-én lesz Nyíregyházán.

A középszabolcsi egyházmegyében egyházmegyei ügyészekül dr. Bertha Jenő nagykallói és dr. Szesztay András nyíregyházai ügyvédek; **egyházmegyei tanítóképzésükül**: László Zoltán, Szabó Pál nyíregyházai és Szabó Antal nagykallói igazgatótanítók választottak meg.

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

A komlódótfalui egyházközség március hó 4-én iktatta be hivatalába új lelkészét: Baka Bélát, aki II. Tim. I. r. 3—7. v. alapján adott programot s tett hűségi fogadalmat. A beiktatást hivatali elődje: Kósa Zsigmond ezidőszerint győrteleki lelkész, egyházmegyei tanácsbíró végezte.

A fehérgyarmati református egyház az elhalálózás folytán megüresedett lelkészi állásra egyhangúlag Szabó Tibor tuzséri segédlelkészt hívta meg.

I R O D A L O M

A Diadalmas élet. Krisztus a XX. században. Muraközy Gyulától. Ára füzve 4 P, kötve 5.50.

Ez a könyv azok közül a ritka jelenségek közül való, amik eleven, egészen fájdalommasságig fokozódó hiányérzetet elégitenek ki. Nemcsak hogy az elgondolása, megtervezése céltudatos, hanem minden során átlüktet egy magasabb cél: a magyar református lélek megmentése. Mert csakugyan megbízható támasz nélkül állottunk eddig szegényes teológiai irodalmunk nagyrészt idegen bálványok képére öntött gipszmásolatai között; ahol pedig komoly értéket érezhettünk meg, ott a nem szakember elveszett a tudományos aprólékoság útvesztőjében. Egy önálló lelken átszűrt keresztyén tudományos világnézet először jelenik meg itt magyar nyelven úgy, hogy rendszerességével felöleli a „ma” legfőbb eleven kérdését, és úgy, hogy belőle nemcsak szakemberek, hanem minden hívő lélek okulhat. Muraközy kiegészíti a Bibliát, kuszálnak látszó szálait összefonja, s ahol egy-egy szál túlért az Írás határain, a filozófia, vagy a gyakorlati életfolytatás világába, ott ezeket a világokat szorosban egybefűzi a kijelentés világával. Annnyira átlátszó s gondosan szerkesztett munka van előttünk, hogy a tartalmát hiánytalanul bele lehet zsúfolni pár címbe (Isten a világban — Isten a történelemben — a szent sátorban — a Golgotán — az egyházban — a református egyházban — az életben — a félhomályban — és Isten az örökkévalóságban), de mindenik fejezete önmagában élő egész is, egy-egy speciális probléma megoldása. A kitűnő név-, tárgy- és tartalommutató segítségével úgy szólván minden problémára azonnal rányithatunk s pár sorba szorítva megkapjuk a választ. A mű a Heidelbergi Káté és a II. Helvét Hitvallás alapján magyarázza a Bibliát, mindennekeftt azonban a Krisztusban megjelent új élet tolmácsolója akar lenni s az is. Célja elérésére szerző nemcsak kivételes tisztaságú, költői lendületű nyelvezetet, hanem rendkívül tágkörű művészeti és tudományos irodalomismeretet használ fel, s ezzel megnyugtatója a művelt olvasót adatainak feltétlen megbízhatóságát illetően. Igazi élvezetté teszik a mű olvasását az eleven kérdések, kitűnően megfogalmazott probléma felállítások, sokszor paradoxonok. („Antiszemita volt Mózes, Ezsaiás, Jeremiás, Mikeás és minden próféta.” 76. l. — „A csoda olyan, mint a villámlás” 109. l.) Szerző szent áhitattal szól: mikor legtudományosabb, akkor sem profanizál, s mikor a földi élet legrútább jelenségeiről szól, akkor sem válik közönségesé. Ugyanaz a választékos finomság

keltek mindig. Ezt nemcsak én állapíthattam meg személyes tapasztalataim alapján, hanem az 1909. évi Kálvin-ünnepségek magyar résztvevői is, akik feljegyezték, hogy a Szent Péter templomban „a közönség zoltáráneke következett, oly ritmikusan, hogy alig győztünk betelni a szépségével” (Kálvin Jubileumi Emlékkönyv, 1910., 19. oldal). Hogy néhány zoltár éneklésében vannak bizonyos eltérések az ősi genfi formától, az a dolog lényegén nem változtat, a variáns sem kiegyenlített forma, csak éppen a világi modern zene és a szövegromlás hatása módosított a ritmikus képleteken, de éppen ezért szólaltak fel már többen az ősi genfi énekek restaurációja érdekében s látják válságosnak az egyházi zene jelenét (V. ö.: Ch. Schneider: La restauration du Psauter huguenot d'après les sources de 1562 et de 1565. és u. e. szerzőtől: La crise de la musique culturelle dans les Eglises réformées).

III. Em. Schild Chorabuchjának a kottáiban csak az nem veszi észre a tökéletes ritmikai meg egyezést az eredeti genfi forrással, aki nem tud kottát olvasni. A kettő közt különbség u. i. nincsen, csak éppen a régi brevis és semibrevis jegyeket írta át a szerző a mai hangjegyekkel és tudományosan megállapítja az ütemvonalak helyét, amik a XVI. században nem voltak általános használatban még.

IV. A XLII. zoltárnak Bach-nál talált alakjaira nézve pedig tudnunk kell, hogy Ludw. Erk gyűjteménye ezeket Bachnak azokból a kántátáiból közli (39. és 194.) számú nagy kántáták), amelyeket Bach énekkarokra és zenekarokra, tehát nem közönséges gyülekezeti énekléshez írt. A kántátákban Bach a korálokot sokszor a művészi célnak és nem a gyülekezeti éneklésnek megfelelően teljesen szabadon dolgozza fel, így ezek a mi szempontunkból egyáltalában nem jöhetnek számításba.

Ezek szerint tehát: *egyellenegy példa sem bizonyítja azt, amit a cikkíró állít.* Egyik sem cáfolja meg, hogy a külföldi reformátusok ritmikus élettelséggel éneklék a zoltárokat. Egyik példával sem mentegethetjük a mi kifejezéstelen, ritmustalan éneklésünket.

f) Hogy „miért kell éppen nekünk Szenczi Molnár zengzetesen magyar verseit... idegen genfi ritmusban énekelni?” Erre elég lenne azt felelnem, hogy gyülekezeteink mai „magyar” éneklésmódjánál ma már csak Nyugatnémetországban énekelnek — még „magyarosabban”, tudniillik ott éneklük a cantust — még plamusabban, mint nálunk... De hozzátésem, hogy azért is, mert a genfi zoltároknak az eredeti ritmusban van meg a zenei lényegük, így igazak, mert Szenci Molnár is így kottázta le őket (az ő zengzetes magyar verseihez. Ő pedig képzett zenész volt és volt olyan magyar, mint bármelyikünk! Ő aligha számított arra, hogy zoltáráiban a késői halás utókor „lánc- és indulóritmust” fog érezni (Debr. Prot. Lap, 1933. 236. o.), — csúf vád ez nemesak őellene, hanem Kálvin ellen is, aki a genfi korálokot ősi ritmikus formájukban tartotta legalkalmasabbaknak a templomi éneklés számára. Ő nagy, buzgó szeretettel gondoskodott ezek szövegéről, zenéjéről egyaránt. Jogunk van mást énekelni, de rút halátlanság ezt a kálvini szent örökséget megcsúfolni.

g) Hogy pedig az ősi hűség elve alapján — mint azt Szabó Gyula írja — istentiszteleteinket is refor-

málni kellene, mert „azok sem kálvini alapon alakultak ki nálunk”, erre azt felelem, hogy ez az érvelés aligha ér valamit a cikkírónak, mert bizony: ha istentiszteleti rendünk Kálvin evangéliumi elveitől eltért volna, akkor — igenis! — annak a reformját is kötelességünk lenne követelni!

h) Aktuálisá ezt a témát nálunk most nem a külföld „divatja” tette, mint a cikk mondja, hanem a szerencsétlen Kántorkönyv sajnálatos kudarca, amelyet Énekeskönyvünk zeneietlen anyagával próbáltunk mentegetni, de legfőbbképpen Szenczi Molnár Albert halálának 300. fordulójára. Hogy „magyar zeneiségünknek” (!) mi felel meg jobban: az élettelses ritmusú genfi zoltárok eredeti, Kálvintól jóváhagyott dallama, vagy pedig azok lerongyolódott, kifosztott és meghamisított torzformája, azt csak azok dönthetik el, akik éreznek felelősséget az evangéliumi keresztyénység kultúrártékeiért.

Egy azonban bizonyos: Szenczi Molnár Albert, a nagy magyar zollárfordító poéta iránti hálóját a magyar református egyház csak az ő méltó megbecsülésével róhatná le. **Árokháty Béla.¹**

Hírek az egyházmegyéből

BEREGI EGYHÁZMEGYE.

A beregi református egyházmegye folyó hó 28-án tartja tavaszi közgyűlését Vásárosnaményban.

A vásárosnaményi református egyház Orgonálapja javára a helybeli Református Nőegylet 150 pengőt, a helybeli Református Énekkar pedig két külön összegben összesen 300 pengőt adományozott. Az egyház vezetőségének megvan a jó reménye, hogy az ősz folyamán orgonával szerelheti fel a renoválásra és kibővítésre szoruló templomot.

A Vásárosnaményi Református Nőegylet igen szépen sikerült szeretetvendégséget rendezett márc. 4-én este a volt „Korona”-vendéglő nagytermében. Rác Jenő gergelyi lelkipásztor rövid imádsága és bibliamagyarázata után Oláh Sándor tiszaszkálai állami tanító adta elő a „Cremonai hegedűs” című opera hegedű-szólóját, melyet harmoniumon Gáll János ig. tanító kísért. Gáll Jánosné ismertette az egyesület ezévi munkásságát, melyből nyilvánvaló lett, hogy 80 gyermek részben, vagy egészben való felruházásán kívül még mennyi könnyet törölt le és mennyi sebet gyógyított ez a csendben, de nagy buzgósággal működő egyesület. Gáll János ig. tanító, református kántor, a nőkről beszélt a nőknek. Őz. dr. Vajás Sándorné megható erővel szavaltta el Muraközy Gyula: „A nő” című költeményét. Ugyancsak nagy hatást ért el Bencze Ilonka leányegyesületi tag is kitűnő szavallatával. Két alkalmi énekszámval szerepelt a műsoron a helybeli Iparos Dalkör, melyet Kelemen Gyula helybeli lelkipásztor

¹ Közölt cikkel ellentétes felfogású másik közlemény érkezett még Szerkesztőséghez. Ezt most helyszükségből nem tehetjük közé, ellenben a jövő számban úgy közöljük, hogy vele a vitát le is zárjuk, legfeljebb talán az eredmények összegezése céljából térünk még majd a vitára vissza. Szerkesztőség.

vezényelt. A gazdag műsört közének és *iff. Rác Jenő* segédlelkész imádsága zárta be. A szeretetvendégségen 260-an vettek részt s így a 20 filléres tea-jegyekből 52 pengő folyt be, mely szintén jótékony célra fordítatik. A társadalom minden rétege képviselve volt. A háziasszonyi teendőket a Nőegylet választmányi tagjai látták el nagy figyelemmel és szeretettel.

BIHAR-ÉRMELLÉKI EGYHÁZMEGYE.

Vánasod és Biharkeresztes egyházaink kedves műsoros estéket rendeztek a Szeretetszövetség javára. Mindkét helyen ünnepi beszédet mondott az egyházmegye esperese; közreműködtek a helybeli lelkészek, tanítók, az ifjúsági és leányegyesületek tagjai. Mindkét helyen díszes közönség gyűlt egybe. Biharkeresztesen megnyugtató és boldogító volt ott látni a megjelenetek között Bakacs Iván róm. kath. plébánost s a járás kiváló, r. kath. vallású főszolgabíróját. Az erkölcsileg és anyagilag teljes sikerrel járó ünnepség 41 P 50 fill. és 80 P, összesen 121 pengő 50 fillért hozott a Szeretetszövetség támogatására.

Csorba Júlia szeretetszövetségi gyűjtőnő okl. tanítónő buzgón tevékenykedik az egyházmegyében. Első állomása Álmosd volt, ahol is 61 pengő 38 fillér volt a másfél napi gyűjtés eredménye. További útjában az esperes utasítása és ajánló soraival felkeresi az egyházmegye gyülekezeteit.

Az ORJÓ temetkezési fiókok megalakítását Mile Ferenc ny. tanító szép sikerrel végzi az egyházmegye gyülekezeteiben. A hívek nyomorúságos állapotuk dacára is nagy megértéssel karolják fel e szociális és szükséges intézményt.

Az egyházmegye rendes évi közgyűlését 1934 április 5-én tartja Debrecenben, a református egyház tanácstermében, míg április 4-én az egyházmegyei lelkészegyesület tartja értekezletét. Mindkét gyűlés reggel 1/2 9 órakor veszi kezdetét.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

A debreceni református egyházmegye április hó elején ülésezik.

A debreceni református egyházmegye Dr. Thury Lászlót ügyészévé s vitéz Nadányi János berettyóújfalui főszolgabírót világi jegyzőjévé választotta.

F. Varga Lajos esperes, mint egyházkerületi megbízott, a Dóczy leánynevelő-intézet tanítóképző-intézetében a szokásos évi szemlét március 1—6. napjain tartotta meg.

Dr. Pacz Sándor berettyóújfalui volt polgári-iskolai igazgatónak nyugalomba vonulása után a közoktatás terén hosszú időn át kifejtett buzgó és eredményes munkásságáért a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr elismerését fejezte ki.

Derecskei főgondnok és gondnok-választás. A derecskei egyházban megtartott választás alkalmával főgondnokká választott 3 évre dr. Mariay Barna járási főszolgabíró, gondnok lett három évre vitéz Pozsgai Károly.

„Egyházunk kárára reverzális nem köttetett.“ A derecskei egyház 1933. évi népmozgalmi adatai között olvassuk ezt a sokat jelentő híradást. De megtudjuk azt is, hogy a vegyesvallású párok közül 75% kötött a református egyház javára egyezséget szüle-

tendő gyermekei vallását illetőleg. A 8325 lelket számláló gyülekezetben az elmúlt évben 7237-en vettek úrvacsorát, karácsonykor 1453-an éltek úrvacsorával.

KÖZÉPSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Az egyházmegyei tavaszi közgyűlés április 5-én lesz Nyíregyházán.

A középszabolcsi egyházmegyében egyházmegyei ügyészekül dr. Bertha Jenő nagykállói és dr. Szesztay András nyíregyházai ügyvédek; egyházmegyei tanítóképviselekül: László Zoltán, Szabó Pál nyíregyházai és Szabó Antal nagykállói igazgatótanítók választották meg.

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

A komlódtótfalui egyházközség március hó 4-én iktatta be hivatalába új lelkészét: Baka Bélát, aki II. Tim. I. r. 3—7. v. alapján adott programmot s tett hűségi fogadalmat. A beiktatást hivatali elődje: Kósa Zsigmond ezidőszerint győrteleki lelkész, egyházmegyei tanácsbíró végezte.

A fehérgyarmati református egyház az elhalálózás folytán megüresedett lelkészi állásra egyhangúlag Szabó Tibor tuzséri segédlelkészt hívta meg.

I R O D A L O M

A Diadalmas élet. Krisztus a XX. században. Muraközy Gyulától. Ára füzve 4 P, kötve 5.50.

Ez a könyv azok közül a ritka jelenségek közül való, amik eleven, egészen fájdalmasságig fokozódó hiányérzetet elégitenek ki. Nemcsak hogy az elgondolása, megtervezése céltudatos, hanem minden során átlüktet egy magasabb cél: a magyar református lélek megmentése. Mert csakugyan megbízható támasz nélkül állottunk eddig szegényes theologiai irodalmunk nagyrészt idegen bálványok képre öntött gipszmásolatai között; ahol pedig komoly értéket érezhettünk meg, ott a nem szakember elveszett a tudományos aprólékoság útvesztőjében. Egy önálló lelken átszűrt keresztyén tudományos világnézet először jelenik meg itt magyar nyelven úgy, hogy rendszerességével feloleli a „ma“ legtöbb eleven kérdését, és úgy, hogy belőle nemcsak szakemberek, hanem minden hívő lélek okulhat. Muraközy kiegészíti a Bibliát, kuszálnak látszó szálait összefonja, s ahol egy-egy szál túler az Írás határain, a filozófia, vagy a gyakorlati életfolytatás világába, ott ezeket a világotak szorosan egybefűzi a kijelentés világával. Annaira átlátszó s gondosan szerkesztett munka van előttünk, hogy a tartalmát hiánytalanul bele lehet zsúfolni pár címbe (Isten a világban — Isten a történelemben — a szent sátorban — a Golgotán — az egyházban — a református egyházban — az életben — a féléhomályban — és Isten az örökkévalóságban), de mindenik fejezete önmagában élő egész is, egy-egy speciális probléma megoldása. A kitűnő név-, tárgy- és tartalommutató segítségével úgyszólván minden problémára azonnal rányithatunk s pár sorba szorítva megkapjuk a választ. A mű a Heidelbergi Káté és a II. Helvét Hitvallás alapján magyarázza a Bibliát, mindennekeftt azonban a Krisztusban megjelent új élet tolmácsolója akar lenni s az is. Célja elérésére szerző nemcsak kivételes tisztaságú, költői lendületű nyelvezetet, hanem rendkívül tágkörű művészeti és tudományos irodalomismeretet használ fel, s ezzel megnyugtató a művelt olvasót adatainak feltétlen megbízhatóságát illetően. Igazi élvezetté teszik a mű olvasását az eleven kérdések, kitűnően megfogalmazott probléma felállítások, sokszor paradoxonok. („Antiszemita volt Mózes, Ezaiás, Jeremiás, Mikeás és minden próféta.” 76. l. — „A csoda olyan, mint a villámlás.” 109. l.) Szerző szent áhitattal szól: mikor legtudományosabb, akkor sem profanizál, s mikor a földi élet legrútább jelenségeiről szól, akkor sem válik közönségesé. Ugyanaz a választékos finomság

jellemzi apológiáját, ami sosem más kárát keresi, s polemiáját, ami mindig megáll a tökéletes bizonyosságú adatok egyszerűen ható alkalmazásánál. Pl. a pápaságról megállapítja: „történelmi szükségszerűség volt” 181. l., a Mária-kultusz történelmi gyökereit felfeji, ám egyetlen tiszteletlen szava sincs Jézus „szép, kedves, áldott, szomorú édesanyjáról”, megbírája a szentek körül felburjánzott tévedéseket, ám rámutat az igazi szentség áldott értékére is. Különös elevenséggel tárja fel a mai református egyház égő sebeit. Az egyházalkotmány, a vagyon, a művészet, a hazaszeretet, a jezsuita munka, a predestináció kérdéseit tárgyalva eljut egészen addig, hogy Pezenhofer S. J. szívszót kitartású, református gyűlölségtől tajtékzó statisztikáit is „tél-túl megegyengeti”. A válaszok, reverzálisok, egyke kérdésével bőven foglalkozik és odaállítja az olvasót a nagy felelősség elé: „A reverzális adó református egyháztag hadiszökevény és áruló.” Tehát egészen elméletinek látszó problémák mellett a legteljesebben gyakorlati világ kérdéseire nézve is szól hozzánk „A diadalmas élet” új könyve. Olyan nagy nyereségnek tartjuk ezt a művet, hogy benne református egyházunk egy új korszakának riadóját látjuk: a modern tudományos, művészeti és filozófiai felkészültségű református ember itt találkozik az ősi, puritán egyszerűségben hívó református néplélekkel. Hisszük, hogy ezen a két pilléren nemcsak megújuló magyar református egyházat lehet felépíteni, hanem az örök Istennek is hajlékot teremteni egy tépett lelkű, bomló társadalomban.

Dr. Soós Béla.

A könyv kapható a szerzőnél és Méliusz könyvkereskedésben, Debrecen.

GYÁSZROVAT

Halálozás. Kassay Béla, a nagyszalontai egyházmegye nagybuzgóságú, kiváló esperese, tenkei lelkipásztor február hó 18-án három heti súlyos betegség után Nagyváradon, 68 éves korában meghalt. Temetése február hó 21-én volt ugyancsak Nagyváradon a gyászba borult családtagok, tisztelői és barátai öszinte részvéte mellett. Anyaszentegyházunk egyik értékes hű fiát veszítette el a megboldogultban. Legyen nyugalma csendes, emléke áldott!

Ajtay Jenőné szül. Fekete Ilona büdszentmihályi lelkész neje életének 46., boldog házasságának 27. esztendejében 1934 március 10-én d. e. 11 órakor rövid, szenvedés után elhunyt. Március 12-én délután 3 órakor a büdszentmihályi református templomban tartott gyászszertartás után a déli ótetőben helyezték örök nyugalomra.

Üzv. Beretzk Sándorné szül. görgei Kovács Gabriella református lelkész, egyházmegyei tanácsbíró özvegye élet 64., özvegyiségének 13. évében rövid súlyos szenvedés után Szegeden elhunyt. Temetése március hó 11-én, vasárnap d. u. 3 órakor volt a Kossuth Lajos sugárút 55. számú gyászszertartó református anyaszentegyház szertartása után a szegedi régi prot. temetőben levő családi temetkezési helyen.

KÜLÖNFÉLÉK

A Biblia Olaszországban. A Brit- és Külföldi Bibliatársulat hatalmas munkát végez a bibliaterjesztés terén Olaszországban is. Érdekes, hogy a Társulat Bibliatárakata abban a házban van, amelyben Michel Angelo, a nagy festő és szobrász született, aki oly sokszor fordult inspirációért a Bibliához. Mikor Mussolini 1929-ben létrehozta a békét az olasz állam és a pápa között, sokan félték, hogy ennek következménye az evangéliumi egyházak és intézmények kitiltása

lesz. Abban az időben valaki krétával ezt írta a Bibliához falára: E finito anche per voi, elérkezett a ti időtök is! Mussolini azonban éberem őrködik Olaszországban a vallás-zabadság fölött s a Bibliatársulat szabadon végezheti missziói munkáját. Az elmúlt évben pl. 269,803 Bibliát vagy bibliarészt adott el és 48,865 lira önkéntes adományt kapott. A jelek azt mutatják, hogy valóban „elérkezett az idő”!

Magyarok a külföldön. A forrongó Kinában 29 éve munkálkodik a budapesti Kunst Irén. A hajdan emberevő pápák közt Pitilu szigetén Molnár Mária hirdeti az evangéliumot. Jáva szigetén Dietzelné dr. Horváth Gabriella mint missziói orvosnő szolgál. A bulgáriai törökök közt Döbrössy Lajos református lelkész és családja tesz bizonyosságot arról, aki nagyobb Mohamednél. S erdélyi magyar református testvéreink kiküldötték, Babos Sándor nemrég érkezett Pekingbe, hogy onnan induljon tovább munkaterületére, Mandzsuriába.

Hollandiában 1932-ben 971,000 holland forint gyűlt be a különböző együttműködő missziói társulatok pénztárába. Ebből azonban még két németországi és egy svájci misszió-nak is juttattak jelentős összegeket: a rajnai misszió 39,000, a beronhuti 25,000 és a bázei 6000 forintot kapott.

A világ legrégibb kéziratoss Bibliáját, amelyet ezelőtt az orosz cár őrzött Szentpéterváron, most az angol kormány 10 millióért megvette. A vételár felét adakozásból gyűjtik össze. Ezt a Bibliát ezelőtt 90 esztendővel, azaz 1743-ban találta meg a nagy német biblia-tudós Tischendorf Constanti a Sinai-hegyen épült Szent Katalinról elnevezett zárdában. Az itt lakó barátok a görögkeleti egyházhoz tartoztak, úgy került az értékes lelet a görögkeleti egyház akkori fejéhez, az orosz cárhoz. Ezt a Bibliát valószínűleg Egyiptomban, Alexandriában írták 340-ben, innen került a Sinai hegyen épült zárdába. A kiállításra került Bibliát állandóan rengeteg ember nézi meg a múzeumban.

A „második generáció.” Ilyen cím alatt hirdetett pályázatot az Amerikai Magyar Népszava az olyan, Amerikában született magyar gyermekek és ifjak részére, akik kérészek bizonyosságot tenni magyarságuk mellett és meg is tudják indokolni azt, hogy jogosultan büszkék magyar származásukra. A pályázat szinte csudálatosan szép eredménnyel végződött. A beérkezett pályamunkáknak úgy belső értéke, mint száma azt igazolja, hogy fiainkban és leányainkban vetett reménységünket nincs okunk földadni. Azt igazolja, amit mi is állandóan hangoztatunk és vallunk saját ifjúságunkkal kapcsolatban, hogy szépen és ottunkatosan építik önmagukban a jövő egyházait s a jövő amerikai magyarságot. Jólesően olvassuk, hogy a tíz pályanyertes munka közül három: magyar református lelkézi családok köréből került ki. Borsos Bertha Morgantownból, Kovács Andor Brownsvilleből, Laky László Youngstownból azok a lelkészfiúk és leányok, akik így váltak becsületlen a parókhiáknak.

Ágoston Sándor feketehegyi református lelképásztornak a jugoszláv királysági református keresztény egyház püspökévé és dr. Kurcz Henriknek országos gondnokká történt megválasztását a jugoszláv király megerősítette. Az új püspök és főgondnok beiktatása húsvét után lesz Feketehegyen ünnepélyes keretek között.

A szlovenszkói tiszáninneri református egyházkerület újonnan megválasztott püspökét: dr. Magda Sándort folyó március hó 20-án a Kassán tartandó közgyűlés alkalmával ünnepélyes keretek között iktatja be hivatalába.

Lelkészválasztás. A margittai gyülekezet a Balogh Ferenc lemondásával megüresedett lelkézi állásra Szendrey Dénes királydaróci lelkészt választotta meg.

Szavazathatóság. Az egyházkerületi szavazathatóság bizottság 1934 február 19-én délelőtt a püspöki hivatalban tartott ülésében dr. Baltazár Dezső püspök elnöke alatt ejtette meg az egyházkerület 1933 november havában tartott közgyűlése által elrendelt szavazatok felbontását. A) Beadott összesen 528 érvényes szavazat. A nem szavazott egyházak és érvénytelen szavazatok száma 5. B) A beadott 528 érvényes szavazat a következőképpen oszlott meg: 1. Hajdúnánási reál gimnáziumi egyházkerületi képviselőjére: Váczy József gimnáziumi igazgatóra 528. 2. Egyházkerületi tanító képviselőre: Ormós Lajosra 517, Törös

Károlyra 5, Bodor Lajosra 1, Molnár Jánosra 2, Kovács Kálmánra 2 és Varga Lajosra 1. — 3. Nyíregyházi tanítónő-képző egyházkerületi képviselőjére: Dr. Ferenczy Károlyra 528. 4. Két zsinati rendes lelkészi képviselőre: Böszörményi Jenőre 510, Dr. Bartók Jenőre 477, Szabó János (Kocsord) 56, Dr. Kiss Ferenc 11, Juhász Imre 1, Marjay Géza 1. — 5. Egy zsinati világi rendes képviselőre: Dr. Kiss Ferenc 517, Dr. Juhász Nagy Sándorra 10, Dr. Nánássy Andorra 1. — 6. Egy zsinati lelkészi pótképviselőre: Gaál István (Törökszentmiklós) 433, G. Szabó Mihály 59, Bán István 17, Marjay Károly 8, Csánky Benjámin 3, Veres Károly 3, Olajos Pál 1, Komlóssy Gábor 1, Varga Ferenc 1, Czirják Géza 1, Dr. Szász Imre 1. — 7. Két zsinati világi pótképviselőre: Dr. Újvárossy Lajos 524, Lázár Lajos 477, Dr. Torday Gábor 54, Szepesi Károly 1. — 8. Egy zsinati középiskolai rendes képviselőre: Vitéz Dr. Bessenyei Lajosra 525, Nagy Miklós 2, Szeremley Béla 1. 9. Egy zsinati középiskolai pótképviselőre: Dr. Szeremley Bélára 527, Birta Istvánra 1 szavazat.

Lelkeszi továbbképző tanfolyam Sárospatakon. A tisztánbeli egyházkerület elnöksége és a sárospataki theologiai akadémia tanári kara 1934. évi április hó 5—7-én Sárospatakon lelkészi továbbképző tanfolyamot rendez. A tanfolyam központi problémája az *igehirdetés kérdése*. E tanfolyamra szeretettel meghívja a testvéregyházkerületek lelkészeit is a konferencia rendezősége. A következő témák fognak sorakerülni: 1. Az igehirdetés. 2. Az exegézis jelentősége az igehirdetésben két előadásban. 3. Az igehirdetés és az egyháztörténelem. 4. Az igehirdetés és a dogmatika. 5. Az igehirdetés és a modern szellemi áramlatok. 6. Az utolsó félszázad magyar református igehirdetése. 7. Az új egyházi törvénykönyv. Az előadásokat a sárospataki theologiai akadémia tanárai és a sárospataki lelkész tartják. E tanfolyam részvételi díja 7.50 P, amely összegből 6 P étkezési díj 3 napra, 1.50 P jelentkezési díj. Utóbbi összeg jelentkezés alkalmával elküldendő theol. akadémia címére, ahová a jelentkezések a sárospataki theol. akadémia igazgatója, Sárospatak címre intézendők. Kedvezményes jegyek beszerzésére a tanfolyam vezetősége megteszi a lépéseket. A tanfolyam vezetősége nevében: Farkas István püspök s. k., Dr. Mátyás Ernő theol. igazgató s. k.

A vasárnapi munkaszünet. Az elmúlt vasárnap szavaztak le a debreceni élelmiszerkereskedők, piaci árusok és kertészek amellel: legyen-e vasárnapi munkaszünet, vagy nem, az ő részükre is. A szavazás eredménye a teljes vasárnapi munkaszünet lett, mégpedig mellette szavaztak 505-en, ellene 298-an. A szavazást megelőző nagy gyűlésen, mely a Kereskedő Társulat dísztermében volt, Siposs Imre, a „Vasárnap” felelős szerkesztője tartott hatásos beszédet, ahol többen is kifejtették álláspontjukat a teljes vasárnapi munkaszünet mellett.

A német protestantizmus küzdelmeit, melyekről újabb és újabb hírek érkeznek hozzánk, aggodalommal és szomorúsággal olvassuk. Hazánk református közvéleménye mindig tisztelettel tekintett a német protestantizmus felé, hiszen régi idők óta a német egyetemek professzoraitól sok magyar ifjú nyert áldott irányítást. Legutóbb is a szellemi hatásoknak azon erőteljes hulláma, mely főként Barth személyéhez kapcsolódik, nálunk is élénk hullámokat vetett és a kiváló professzor iskolájától vett hatások szellemi életünknek alkotó részét képezik. Ma a németországi protestantizmus küzdelmében elsősorban Barth személye körül csoportosulnak azok, akik komoly bátorsággal kívánják kiragadni az egyházat a politikai érdekek rabszolgaságából és biztosítani azt, hogy az evangélium, az Ige egyháza minden mellékélcélőt tisztán és szabadon, egyedül Isten országának munkása maradjon.

A debreceni presbiterium legutóbb tartott gyűlésén ismételtén foglalkozott Szabó István miskolci vallásoktató-lelkész ellen hozott ítélettel kapcsolatban a „Szentjobb” perrel. A közismert, felebvezés alatt álló ügyvel kapcsolatban a presbiterium a következő határozatot hozta: A pres-

biterium a Szabó István miskolci vallásoktató-lelkész elleni ügynevezett „Szentjobb” per adatainak ismeretében megállapítja, hogy 1933. évi február 27-én tartott gyűlésében a Nagy Lajos torsi református lelkész hasonló ügyében már elvi határozatot hozott és álláspontját világosan kifejezésre juttatta. A presbiterium által akkor elfogadott határozati javaslatot főtiszteletű Püspök úr szövegezte és saját maga terjesztette elő a gyűlésen. Ebben a Szentírás fegyverével foglalt állást református keresztyén hitelveink mellett. A határozat kimondja, hogy „nem a magunk igazságáért, hanem az Isten örök igazságáért tusakodunk; nem embe- reket, nem a magunk református egyházát, nem szimbolikus könyveink helyességét, hanem a keresztyén hit tisztaságát akarjuk védeni a Szentírás jegyvereivel, melyek nem testiek, hanem az Isten által erősek nagy erősségek lerontására. Kimondja a határozat azt is, hogy Isten imáadásán kívül minden másnak: élőembereknek, szellemeknek, holtaknak, testnek, tárgyának az imáadását bálványimáadás és mint ilyen Isten törvényével és a keresztyén hitigazságok egyik legsarkalatosabb tételével homlokegyenest ellenkezik. A presbiterium az újonnan felszínrehozott „Szentjobb”-perrel kapcsolatban kimondja, hogy egy évvel ezelőtt főtiszteletű Püspök úr indítványára egyhangúlag meghozott határozatát ez alkalommal is változatlanul fenntartja és ezt a kijelentett állásfoglalását az egész magyar református közvélemény elé tárja.

Egyesült a Külmissziói Füzetek és a Csendes Esték. Az eddigi Külmissziói Füzetek és a Csendes Esték szerkesztői elhatározták, hogy ezentúl együttesen adják ki a két füzet-sorozatot. Az ekképpen megjelenő új sorozat közös, összefoglaló címe Csendes Esték lesz, mintegy kifejezendő azt, hogy református olvasóközösségünknek érdekes és építő olvasmányt akar kézbeadni, amin csendes estéin elszórakozhassék, és épüljön. Az előfizetők ezentúl minden hónapban két füzetet kapnak az eddigi 2 pengős előfizetési áron. Az egyes számok ára 10 fillér lesz. Az egyik szám mindig külmissziói életrajzot közöl, a másik belmissziós irányú vallásos elbeszélést. A két sorozat szerkesztősége ezzel a lépésével mindenekelőtt azt akarja hangsúlyozni, hogy Krisztus szerint csak egy misszió van: megnyerni Isten számára mindazokat, akik távol vannak tőle, akár névleges keresztyének, akár pogányok legyenek azok. Március 1-től kezdve már egyesülve jelenik meg az új Csendes Esték. Megrendelhető a Református Külmissziói Szövetségnél: Budapest, VIII., Gyulai Pál-utca 9., II. 21.

Helyreigazítás. A Debreceni Protestáns Lap legutóbbi számában közölt „Zsoltáraink ritmusa” c. cikkbe sajtóhiba csúszott be. A második bekezdés 3. sorában Hodossy Béla helyett István van szedve. Helyreigazítjuk olyképpen, hogy István helyett „Béla” olvasandó.

Több oldalról jött kívánságnak teszünk eleget, amidőn felkérjük az egyházközségeket, hogy a tanítói állásokra vonatkozó pályázati hirdetményeiket lapunkban tegyék közzé.

Új leányinternátus nyílik meg szeptember 1-én a szeghalmi református Péter András reálgimnáziummal kapcsolatban. Az új internátus célja az, hogy a kisebb jövedelemmel rendelkező református közép- osztály is találjon olesó, de jó helyet középiskolai tanulmányokat folytató leányok számára. Az internátus egy teljesen különálló, szép kert közepén fekvő, világos, parkettes, egészséges lakásban nyer elhelyezést, ahol legfeljebb 30 növendék részére van férőhely. A leányok nemcsak az internátusban, hanem az iskolában is állandó szakszerű női felügyelet alatt állanak s megfelelő számú jelentkező esetén német társalgási nyelvet fog az internátus bevezetni. A teljes ellátás díja I. és II. osztályos tanulóknak évi 500, III—VIII. osztályos tanulóknak évi 600 P. Orvosi felügyeletért és ápolásért évi 15 P külön díj fizetendő. Zenét havi 10 P-ért lehet tanulni. Prospektust szívesen küld a reálgimnázium igazgatósága. Válaszbélyeg csatolása esetén bármilyen kérdésre megadja a felvilágosítást Nagy Miklós reálgimnáziumi igazgató, Szeghalom, Békés megye.

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

ÉRTESÍTÉS.

A Gazdák Biztosító Szövetkezetének a temetési segély-akcióval kapcsolatosan hozzám intézett levelet és ahhoz csatolt jegyzőkönyvet a nagytiszteletű esperes és lelkész urakkal tudomásulvétel céljából közlöm.

Debrecen, 1934 február 6.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Nagyméltóságú és főtiszteletű
Dr. Baltazár Dezső úrnak
református püspök,

Debrecen.

Van szerencsénk szíves tudomására hozni, hogy Nagyméltóságod hozzájárulásával a múlt év május havában a Tiszántúli Református Egyházkerületben megindított temetkezési segélybiztosítási akció 1933. évi december hó 31-ig 1023 tagot eredményezett. Erről a taglétszám megállapításról az Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulat Tiszántúli Egyházkerületi Irodájának helyiségében Nagyméltóságod megbízásából jelen volt Futó András püspöki titkár úr által is aláírt 1934 január hó 6-án felvett jegyzőkönyv tanuskodik, amelynek másolatát idecsatoltan tisztelettel megküldjük.

A fentiek alapján tisztelettel jelentjük Nagyméltóságodnak, hogy az 1933. május 24-i 4624—II. itteni számú megállapodásunk szerint az 1934. év folyamán elhalálozó esperes, lelkész (segédlelkészek kivételével), lelkészjellegű egyháziak igazolt hozzátartozóinak 100.—P. azaz Egyszáz pengő temetkezési költségsegélyt fogunk folyósítani. Tisztelettel megjegyezzük, hogy a temetkezési segélyhez való igényjogsultság előfeltétele, hogy az elhunyt az ő életében az Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulat temetkezési segély-akcióját a tőle telhető módon eredményesen előmozdította: parochusnál, hogy a megbízotti tisztet állandóan ellátta légyen és megfelelt légyen mindazon kötelezettségeknek, amelyek a megbízottakra elő vannak írva.

Az elhalálozó lelkész feleségek után az 1934. évben temetkezési segélyeket még nem folyósíthatunk, tekintettel arra, hogy az ennek előfeltételeként megállapított taglétszám még nem éretett el.

Kérjük Nagyméltóságodat, kegyeskedjék fenti értesítésünket tudomásulvenni és erről megfelelő formában a lelkész urakat is értesítenni. Nagyrabecsülésünk kifejezése mellett vagyunk
kiváló tisztelettel:

Gazdák Biztosító Szövetkezet

A tiszántúli református egyházkerület Püspökétől.
785—1934. szám.

KÖRLEVÉL.

A folyó év április hó 4-én lesz 150 esztendeje, hogy **Körösi Csoma Sándor** megszületett.

Utasítom a kebelbeli középiskolák igazgatóságait, hogy a folyó évi húsvéti szünet után egy tanítási órán (történelem, földrajz stb.) minden osztályban az illető tanár emlékezzék meg **Körösi Csoma Sándor** útjáról, életéről és nemzetközi viszonylatban is jelentőségteljes munkálkodásának eredményéről.
Debrecen, 1934 március 10.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

434—1934. szám.

KÖRLEVÉL.

Tudomásulvétel céljából felhívom a kebelbeli valamennyi tanintézet tekintetes igazgatóságának figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium kiadásában

megjelenő „Hivatalos Közlöny” folyó hó 1-én megjelent 3. számában közétett alábbi rendeletére:

35,516—1933. V. a. 1. sz. Flás József a centrifugálgépen bemutatható forgási testek és az egyesített lap- és síkszögmérő című készülékeinek ajánlása.

Debrecen, 1934 február 8.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Jegyzőkönyv.

felvétellett Debrecenben, 1934. évi január hó 6-án délelőtt 11 óra 35 perckor az Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulat Tiszántúli Egyházkerületi Irodájának Debrecen, Ferenc József-út 32. sz. I. em. alatti hivatalos helyiségében a Tiszántúli Református Egyházkerület területén indított temetkezési segélyakcióval kapcsolatosan az ezen akcióba belépett és 1933. évi december hó 31-én meglévő tagok létszámának megállapítása tárgyában.

Jelen vannak alulírottak:

Az Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulat Bakk István főtítkárr, mint a Tiszántúli Egyházkerületi iroda vezetője, Povázsay Géza és Nagy Ferenc mint a Tiszántúli Egyházkerületi irodához beosztott tisztviselők, míg a tiszántúli református egyházkerületi püspöki hivatal részéről dr. Baltazár Dezső református püspök úr megbízásából Futó András püspöki titkár.

Jelenlevők a temetkezési segélyakció tagjairól tagonként felfektetett törzslapokat egyenként átvizsgálva, figyelembevévén azon körülményt, hogy mely tagok azok, kik 1933. december 31-én nem voltak 2 havi díjfizetési hátralékban, megállapították, hogy a tényleges taglétszám 1934. évi január hó 1-én, illetve 1933. évi december hó 31-én összesen 4023, azaz négyezerhuszonhárom.

Jelenlevők ezen taglétszámot egyetemlegesen megállapítván, a taglétszám megállapítását számszerűség szempontjából helyesnek nyilvánítják s ezen taglétszám megállapítását jegyzőkönyvileg megrögzítik.

Jelen jegyzőkönyv felolvastatván, jelenlevők által mindenben helyesnek találtatván, általuk helybenhagyólag aláíratott.

Kmft.

Povázsay Géza s. k.,
jegyzőkönyvvezető.

Futó András s. k.,
ref. lelkész, püspöki titkár.

Nagy Ferenc s. k.,
könyvelő.

Bakk István s. k.,
főtítkár, ORJO irodavezető.

A másolat hitelül:

Gazdák Biztosító Szövetkezet.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

579—1934. szám.

KÖRLEVÉL.

A tanító- és tanítónőképzőintézetek és polgári iskolák tekintetes igazgatóságának figyelmét felhívom a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak 39,220—1934. VIa. 2. ü. o. szám alatt az üzleti hirdetések iskolákban való kifüggesztésének vagy terjesztésének tilalma tárgyában kiadott azon rendelkezésére, mely szerint az iskolák épületében semmiféle cég reklámtáblája vagy üzleti hirdetés ki nem függeszthető és az épületen belül üzleti hirdetések nem terjeszthetők s ha az iskolában ilyen hirdetés ki lenne függesztve, az azonnal eltávolítandó.

Debrecen, 1934. február 21.

Dr. Baltazár Dezső
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

597/600/741—1934. szám.

KÖRLEVÉL.

Felhívom a nagytiszteletű esperes, lelkész és iskolaszéki elnökök urak, a közép- és középfokú tanintézetek tekintetes igazgatóságának figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium kiadásában megjelenő „Hivatalos Közlöny” február hó 15-14. és március 1-1 5. számában közétett alábbi rendeletekre:

29,059—1934. sz. Az államilag gümőkórmentesnek

nyilvánított tejnek az iskolák és intézetek részére való biztosítása.

237—1934. eln. sz. A tényleges és nyugdíjas közszolgálati alkalmazottakat megillető vasúti arcképes igazolványok érvényesítési határidejének meghosszabbítása.

392—1934. eln. sz. A 18 éves magyar állampolgárok bejelentési kötelezettségének teljesítésére előírt határidejének meghosszabbítása.

76,800—1933. VII. a. sz. Az iskolán kívüli népnevelés újabb irányelvei.

59,964—1933. VI. sz. A debreceni nyári egyetem népszerűsítése.

Debrecen, 1934. március 8.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

748—1934. szám.

KÖRLEVÉL

a nagytiszteletű lelkész urakhoz.

Budapest székesfőváros a folyó évben gyermeknyaralattási akcióját ismét folytatni kívánja, mert a gazdasági helyzet nyomasztó hatása következtében sokezer szegénysorsú gyermek üdültetése vált szükségessé.

A székesfőváros a válság okozta takarékosági követelmények ellenére, tekintélyes összeget fordít a testileg leromlott és fejlődésükben visszamaradt gyermekek egészségének helyreállítására, azonban mégsem képes önjelöltől a gyermekek tízezeinek üdültetését a szükséghez mérten biztosítani.

A főváros súlyos helyzetében azzal a kéréssel fordult hozzám, hogy a szegény gyermekek nyaralattásának sikere érdekében törekvését ezidén is támogassam. Felkérem a nagytiszteletű lelkész urakat, hogy a fővárosi gyermeknyaralattási akciójának munkásságát erkölcsi támogatásukkal, valamint a fennhatóságuk alatt álló iskoláépületek megfelelő helyiségeinek ingyenes átengedésével előbbre vinni szíveskedjenek.

A múlt év nyarán a főváros és a vidék népének megértő áldozatkészségével 9200 szegénysorsú iskolásgyermek üdültetését sikerült biztosítanunk, kiknek nagyrésze vidéken üdült. Nyaralattási akciónk ezen szép sikeréért elsősorban a nemes és fenkölt gondolkodású nagytiszteletű lelkészi kart illeti hálás köszönet, amiért munkálkodásukat készséggel és hathatósan támogatta.

E nemes áldozatkészség viszonzásaként a főváros minden olyan egyházközség részére, mely fővárosi gyermekek csoportos nyaralattásáról gondoskodik, biztosítja ugyanakkora számú gyermekcsoportja részére egy, üdüléssel egybekötött budapesti tanulmányút kapcsán a teljes ingyenes ellátást.

Debrecen, 1934. március 6.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

631—1934. szám.

KÖRLEVÉL

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak 69,030—1934. VI. ü. o. szám alatt a nem állami elemi népiskoláknál (óvodáknál) történő segéd-helyettes tanítói (óvónői) alkalmazások tárgyában a közigazgatási bizottságokhoz intézett rendeletét a nagytiszteletű iskolaszéki elnök urakkal tudomásulvétel és alkalmazkodás végett szó szerinti másolatban közlöm:

„Az állami elemi népiskoláknál és óvodáknál időnként eszközölt helyettesítési (óvónői) alkalmazásoknál és a nem állami elemi népiskolákhoz ú. n. „kisegítő-tanérők” kiküldetésénél azt az elvet tartom szem előtt, hogy ezeknél az alkalmazásoknál csakis olyan tanérők vétessenek figyelembe, akik tanítói (óvónői) képesítésüket már régebben megszerezték, tanítói (óvónői) oklevelük legalább jörendű, alkalmaztatásukat súlyos családi, szociális és egyéb méltányos körülményeik, rászorultságuk, kifogástalan erkölcsi és társadalmi magatartásuk indokolják.

Ezzel szemben a nem állami elemi (községi, felekezeti stb.) népiskoláknál és óvodáknál az utóbbi időben megejtett segéd- és helyettesítési (óvónői) választásokra és alkalmaztatásokra vonatkozó, hozzám felterjesztett iratokból az tűnik ki, hogy az illetékes helyi hatóságok túlnyomórésztben nincsenek figyelemmel a fentebb felsorolt szempontokra és körülményekre és iskolájukhoz (óvodájukhoz) rendszerint olyan egészen fiatal okl. tanérőket választanak meg segéd- illetve helyettesítési (óvónői) minőségben, akiknek megválasztását (alkalmaztatását) méltányos körülmények a legtöbb esetben egyáltalában nem indokolják.

Ennélfogva — szigorú mihez tartás és további megfelelő eljárás végett — értesítem a tek. közg. bizottságot, hogy az esetben, ha a kérdéses nem állami elemi népiskola (óvoda) újonnan megválasztandó kezdő (segéd- vagy helyettes) tanítójának (óvónőjének) illetményeihez fizetéskiegészítő-államsegéllyel járulok hozzá, csakis akkor fogom a megválasztott kezdőtanerő megválasztását (alkalmaztatását) jóváhagyni és részére a fizetéskiegészítő államsegélyt kiutalni, ha a tanító (óvónő) megválasztásánál a helyi hatóságok a fentebb felsorolt szempontokat és körülményeket gondosan figyelembe veszik, miért is felhívom a tek. közg. bizottságot, hogy a fizetéskiegészítő-államsegélyben részesülő nem állami elemi népiskolai kezdőtanítók (óvónők) megválasztásának a tek. közg. bizottság részéről történő elbírálásánál a legbehatóbban vizsgálja meg, hogy ezek a megkívánt szempontok tényleg érvényesültek-e és amennyiben azt látná, hogy azok az illetékes helyi hatóságok részéről figyelmen kívül hagyottak, hozzám a kezdőtanítói (óvónői) választás jóváhagyásának és a fizetéskiegészítő-államsegély kiutalásának megtagadása iránt tegyen indokolt javaslatot, mert a mai súlyos gazdasági viszonyok között megengedhetetlennek tartom, hogy tanítói (óvónői) oklevelüket már régebben megszerzett, legalább jörendű tanítói (óvónői) oklevellel rendelkező, alkalmaztatásukra súlyos családi és egyéb méltányos körülményeik miatt feltétlenül rászorult okleveles tanérők náluk jóval fiatalabb és alkalmaztatásukra rá nem utalt, kevésbé érdemes tanérőkkel szemben indokolatlanul mellőztessenek.

Jelen rendeletem azonnal hatályba lép.

Budapest, 1934. évi február hó 19-én

Dr. Hóman Bálint s. k.

Debrecen, 1934. február 24.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázati hirdetés.

A debreceni református Kollégium tanítóképző-intézetének igazgatótanácsi elnöksége pályázatot hirdet az elhalálozás folytán megüresedett *menntisztán-fizikai* rendes tanári állásra. Pályázhatnak: 1. tanítóképzőintézetre, 2. középiskolára képesített okleveles református tanárok. A megválasztandó tanár javadalma, előlépése teljesen a nem állami rendes tanárok státusába való besorozáshoz alkalmazkodik. A tiszántúli református egyházkerület elnökségéhez címzett és szabályszerűen felszerelt kérvények 1934. április 15-ig a református tanítóképzőintézet igazgatóságának címére (Debrecen, Kollégium) küldendők. Az állás 1934. szeptember 1-én foglalandó el.

Debrecen, 1934. február 23.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Dr. Veress István,
igazgató.

TARTALOM:

Dr. Baltazár Dezső: Lelkészelnöki választáskor elmondott beszéd.

Dr. Juhász Nagy Sándor: Nehéz lesz összeállítani a választói névjegyzéket.

Kósa Béla: Új törvénykönyv.

Székelyhídy Béla: Az álmosdi Bocskay-csata.

Arokháty Béla: „Zsoltáraink ritmusa.”

Hírek az egyházmegyékből.

Gyászrovat.

Irodalom.

Különfélék.

Hivatalos értesítések, pályázati hirdetés.

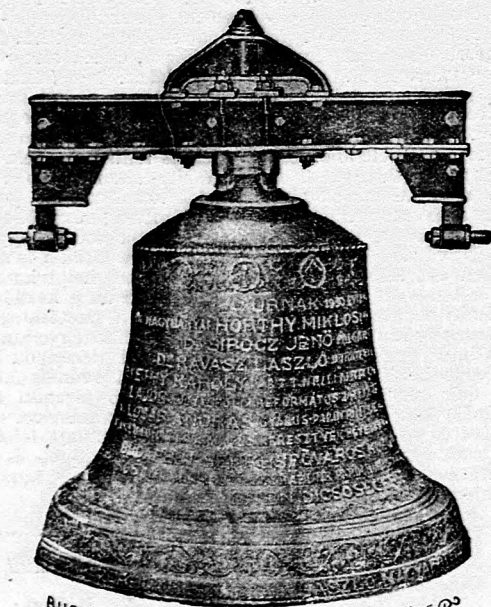
Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPAN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál



BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELVET D. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATOTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél
Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel,
1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel,
az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormány-
díszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székes-
fehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy
aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vá-
sáron emléklappal kitüntetve.

**A budapesti Bazilika 7945 kilogram-
mos új harangja gyáramban készült.**

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő futóképeségű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, dísznőző-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Protestáns egyházi irodalom!

Dr. Baltazár Dezső : Elég nekem az Isten kegyelme	1.—
— A próbáltatások idejéből	—50
Dr. Bartók György : Forradalom és refor- máció	—30
Benke Tibor : A munkásság és a vallás belmissziói szempontból	—60
Czeplédy Emánuel : Baltazár Dezső refor- mátus püspök életrajza	—50
Dr. Erdős József : A második helvét hit- vallás	1.—
Dr. Erdős Károly : Méliusz világító-lám- pásának sugarai	—50
Dr. Illyés Endre : A magyar református földművelő nép lelki élete	2.90
Dr. Incze Gábor : Az Úr áldassék ! (57 ma- gyar református lelkész prédiká- ciója az év különböző ünnepeire és vasárnapjaira)	7.—
— Esketési beszédek	3.—
— Keresztelési beszédek	3.—
— Temetési beszédek	3.—
— „Az az ember Te vagy !” (Prédiká- ciók)	2.—
Kroeker—Ferenczy Károly dr. : Világ- hatalom és Istenországa	3.40
Dr. szentpéteri Kun Ágota : A debreceni református Nagytemplom	1.—
Dr. szentpéteri Kun Béla : Magyar refor- mátus egyházalkotmány	1.60
Makay Miklós : A gyakorlati keresztyén- ség világmozgalma	1.80
Dr. Módis László : Rövid bibliai héber nyelvtan	6.—
— Zakariás próféta és könyve	2.80
Dr. Ravasz László : A nemzeti egység lelke	—40
Révész Imre élete	1.—
Dr. Révész Imre : Az Ige fénye (Prédiká- ciók)	1.20
— Kálvin János élete	—30
Szabó Gyula : „Sötétségből világosság ragyogjon !” (Prédikációk)	1.50
Dr. Szeberényi Lajos Zs. : Marxtól Leninig (A modern pogányság harca a ke- resztyénség ellen)	3.—
Varga József : Korálkönyv	5.—
Dr. Vasady Béla : A hit misztériuma	7.—

Fenti művek kaphatók :

„MÉLIUSZ“
KÖNYVKERESKEDÉSBEN
DEBRECEN, FERENC JÓZSEF-UT 26.

Földek, házak, telkek eladása, vétele, bérlete ügyében

forduljon bizalommal

DIENES JÓZSEF O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához, DEBRECEN, Fűvészkert-utca 16. szám.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1934—598